

NYELVTÖRTÉNETI ADATOK

Bereg megye 1570. évi személynevei*

Babics – Berekfaß: Lau. *Babich*; **Also Vereczke:** Luc. *Babicz*. < A *Bába* név horvát, ruszin vagy szlovák patronimikon képzős alakja: 'öregasszony, a nagyanya által felnevelt gyermek' (MIZSER 2007b: 82). Megj.: Beregszászon ma is élő név.

Babka – Ökörmeßő: *Babka* Maxin. < Ruszin eredetű: 'üllővas', a kovácsmesterségre utal. (MIZSER 2007b: 83).

Babó – Kaszon: Gr. *Babo*. < Több indítékú név: 1. 'guba v. bolyhos gyapjúpokróc', 2. 'vadbab' (CsnSz. 56), 3. 'tetű' (MIZSER 2009a: 117). M: ?

Bac ~ Bács – Munkacz: Jo. *Bacz*. < 1. Bac: a német *Batz* 'fapapucs' átvétele (BAHLOW 1967: 50), 2. Bács: magyar *bács* 'számadó juhász' (CsnSz. 57). M: ?

Backó – Ardo: Ant., Me. *Baczko*; **Berekfaß:** Ma. *Backo*. < A *Ba*-val kezdődő nevek (pl. *Balázs, Bálint*) -*ckó* képzős alakja (MIZSER 2007–2008: 142).

Bacsó – Adon: Ant. *Baczo*; **Wary:** St. *Baczo*. < 'számadó juhász' (CsnSz. 58–9).

Bacsu – Wary: Bl. *Bachiw*. < Az előző név alakváltozata.

Badak – Deda: Ant. *Badak*; **Berekfaß:** St. *Badak*. < Világi személynév (MIZSER 2007–2008: 142). Megj.: Beregdédán ma is élő név.

Badó – Rafaina Vifalu: Amb. *Bado*; **Boltrag, Kereczen:** Em. *Bado*; **Nağ Dobron:** Fr. *Bado*; **Kaszon:** Lad. *Bado*; **Barlobas:** Volphgangus *Bado*. < Világi személynév (CsnSz. 59). Megj.: Nagydobronyban és Rafajnaújfaluban ma is élő név.

Bagi – Vgornia: Ant. *Bagi*; **Szalka:** Ben., Pa. *Bagi*; **Tiadar:** R. Val. *Bagi*. < 'Bagról való' (CsnSz. 60). Megj.: Az egykori Bereg megyei község Tiszaszalka határába olvadt. Gergelyiugornyán és Tiszaszalkán ma is élő név.

Bagó – Boltrag: Bl. *Bago*; **Homok:** Damianus *Bago*. < 'bagoly' (CsnSz.61). M: ?

Bagonya – Szernie: Jo., Nic., R. Th. *Bagonia*. < Világi személynév, esetleg pusztá helységnév Hont és Zala megyében (CsnSz. 61).

Bagus – Nagy Gutth: Cl. *bagus*. < Világi személynév (FNESz. 1: 558, *Hajdúbagos*).

Bajkó – Berekfaß: Em. *Baiko*. < 'bolondos, bamba' (CsnSz. 63).

---

* L. MNy. 2011: 123–6.

Bajsza ~ Bojsza – Balafe: Gas. *Baisza*; **Berekfáß:** St. *Boisza*. < 'bajusz' (MIZSER 2007–2008: 142).

Bak – Gath: And., R. And., Jac. *Bak*; **Berekfáß:** Em., Lad. *Bak*; **Farnos:** Th. *Bak*. < Világi személynév (CsnSz. 65–6). Megj.: Beregszászon és Gáton ma is élő név.

Bakó – Berekfáß: Amb., Jo. *Bako*; **Kis Mufaj:** R. Ant. *Bako*. < 1. világi személynév, 2. 'mészáros' (CsnSz. 70). Megj.: Beregszászon ma is élő név.

Bakócai – Adon, Attia, Kereczen, Hethien: Fr. *Bakoczej ~ Bakoczei*, részbirtokkal rendelkező nemes. < 'a Baranya megyei Bakóca faluból való' (CsnSz. 69).

Bakos – Derczen: Ant., Ge. *bakos*; **Wyfalu:** Em. *Bakos*; **Wary:** Th. *Bakos*. < 1. világi személynév, 2. 'olajsütő, olajsajtoló' (CsnSz. 70). Megj.: Derczenben és Beregújfaluban ma is él.

Baksa – Som: Me. *Baxa*. < Világi személynév, nemzetségnév (CsnSz. 70). Megj.: Beregsomban ma is élő név.

Balázs – Baloffalua: Dem. *Balas*; **Cziomonía:** Fr. *Balas*; **NağMusaj:** Jo. *Balas*; **Marok:** Me. *Balas*; **Cziarnavoda:** Nic. *Balas*; **Kalnik:** Jo. *Balaß*. < Martirológiumi személynév (CsnSz. 72–3).

Balassi – Berekfáß: Alb., Em. *Balassi*; **Kouazo:** Ben., Jac. *Balassi*; **Szalka:** Gr., Lad., Sim. *Balassi*. < A *Balázs* név patronimikon képzős alakja (CsnSz. 72–3). Megj.: Ma *Balácsi* formában él Beregszászon és Tiszaszalkán.

Balázska – Munkacz: Me. *Balaska*. < A *Balázs* név becézett alakja (CsnSz. 74).

Bálint – Boltrag: Ant. *Balint*; **Batthiu:** Nic. *Balint*; **Rafaina Vifalu:** Vin. *Balint*. < 1. martirológiumi személynév (CsnSz. 75), 2. a *balin* halnév *bálint* változata (MIZSER 2006b: 175).

Balkog – Wyfalu: Ben. *Balkog*. < Talán a *bakog ~ bákog* 'dadog' ige (TESz. 1: 224) a névadás alapja.

Balla – Bodolo: Jo. *Balla*; **Surañ:** Gr. *Ballia*. < Az újszövetségi *Barlabás* rövidült alakja (CsnSz. 76–8).

Balog – Kigios: Alb., St. *Balog*; **Surañ:** R. Amb. *Balog*; **Jand:** And. *Balog*; **Berekfáß:** Ben., Bl., Jo. *Balog*; **NağMusaj:** Bl., Fr. *Balog*; **Bodolo:** Dem. *Balog*; **Marok:** Em. *Balog*; **NağMusaj, Wjyd:** Ge. *Balog*; **Wjyd:** Gr. *Balog*; **Czetfalua, Gellenes, Gulacz, Kigios, Wjyd:** Jo. *Balog*; **Halabor, Wjyd:** Mi. *Balog*; **Kereczen:** Pe. *Balog*; **Czetfalua:** St. (kétszer), Val. *Balog*; **NağDobos:** Cas. *Balogh*; **Dauidhaza:** Jo. *Balogh*. < Több indíték lehetséges: 1. világi személynév, nemzetségnév, 2. 'balkezes', 3. 'rossz, gonosz' (CsnSz. 79–80), 4. 'akinek hiányzik a jobb keze', 5. 'másságot mutató személy' (MIZSER 2006c: 58). Megj.: Badalón, Beregszászon, Csetfalván, Gelénesen, Gulácson, Haláborban, Jándon, Kígyóson, Márokpapiban, Nagymuzsalyon, Tiszakerecsenyben, Tiszaviden ma is élő név.

Balos – Rafaina Vifalu: Vin. *Balos*. < 'balkezes; süket; ügyetlen; félszeg' (CsnSz. 80).

Balu – Munkacz: Ben., Dem. *Balu*. A keleti szlovák *Bala* (< *Baltazár*) név vocativusa.

Bamsa – Kalnik: Pe. *Bamsa*. < Ismeretlen eredetű.

Bán – Iuani: St. *Ban*; **Kaszon:** Th. *Ban*; **Cziarnavoda:** And. *Banh*. < Lehet világi személynév, illetve méltóságnév (CsnSz. 81–2). Megj.: Csarodán ma is élő név.

Bandó – Munkacz: St. *Bando*. < 'együgyű, ügyefogyott' (CsnSz. 82).

Bánk – Feiercze: Em., Mi. *Bank*; **Lauka:** Pe. *Bank*. < Világi személynév (CsnSz. 84).

Bankó – Zolyua: Pa. *Banko*. < Világi személynév (CsnSz. 84), esetleg elírás a *Vanko* (< *Ivan*) név helyett (MIZSER 2007b: 81).

Bankor – Kaszon: Gr. *Bankor*. < Talán a székelyföldi 'bokros, cserjés terület' jelentésű szó lehet az alap (ÚMTSz. 1: 540).

Bányai – Berekszaß: Pa. *Baniay*; **Munkacz:** Th. *Baniay*. < A CsnSz. (85–6) helységeiből vezetni le, a jelentése inkább: 'homok-, kőbánya mellett lakó' (MIZSER 2007–2008: 142). Megj.: Beregszászon ma is élő név.

Bara – Kaydano: Mi. *Bara*. < Vagy a *Barabás* név rövidülése, vagy a *Bartalan* név -a képzős alakja (CsnSz. 86–7).

Barabás ~ Barlabás ~ Barrabás ~ Borobás – Tiудар: Pe. *Barabas*; **Rakos:** Mi., R. St. *Barlabas*; **Hethien:** Luc. *Barrabaß*; **Czetfalua:** Me. *Barrabas*; **Matthius:** Cl. *Borobas*. < Újszövetségi eredetű személynév (CsnSz. 87–8). Megj.: Mátyuson *Borobás* formában ma is élő név.

Barát – Gulacz: R. Fr. *Barat*; **Takos:** Gr. Lau. (kétszer), St. *Barat*; **Gergelj:** R. Me., Pe. *Barat*; **Marok:** And., Pe. *Barat*; **Nağ Musaj:** Th. *Barat*. < 'szerzetes' (CsnSz. 91). Megj.: Gulácson és Tákoson ma is élő név. A felsorolt adófizető jobbágyok biztosan nem voltak szerzetesek, az őseik sem lehettek, ezért a névadás motivációja bizonytalan.

Barci ~ Bárci ~ Barcsi – Cziarnavoda: Em. *Barchy*. < 1. 'a Borsod megyei Barca községből való', 2. 'az Abauj megyei Bárca faluból való' (CsnSz. 92–3), 3. 'a Somogy megyei Barcs vagy a Hunyad megyei Barcsa helységeiből való' (CsnSz. 93–4). Megj.: *Barci*, illetve *Barcsai* formában él Csarodán.

Barcsa – NağBegan Alb. *Barczia*; **Mocziola:** Luc. *Barchia*; **Berekszaß:** Jo. *Barczia*. < Vagy a *Barabás* vagy a *Bartalan* név -*csa* képzős alakja (CsnSz. 93).

Bari ~ Bári ~ Berekszaß: Mar. *Bari*. < 1. *Bari*: a *Barabás* vagy a *Bartalan* név becézője, 2. 'a Zemplén megyei Bári faluból való' (CsnSz. 94). Megj.: Ma *Bari* formában él Beregszászon.

Barkaszi – Munkacz: Ben. *Barkaszi*; **Som:** Me., Th., Val. *Barkaszi*. < 'a Bereg megyei Barkaszó faluból való' (CsnSz. 95). Megj.: Ma is él Beregsomban.

Barla – Derczen: Em., Pa. *Barla*; **Suran:** Jo. *Barlia*. < Az újszövetségi *Barlabás* rövidülése (CsnSz. 76–7, Balla).

Barlók – Afzte: St. *Barlok*. < A *Barlabás* név -*ók* képzős alakja (CsnSz. 97, *Barók*).

Barna – Also Vereczke: Barna Panyko; **Nağ Dobron:** Th. *Barna*; **Barlobas, Jand, Vgornia:** Ma. *Barna*, birtokrésze van az említett falvakban. < Vagy a *Barnabás* név rövidülése vagy tulajdonság: 'barna hajú, szemű' (CsnSz. 96–7).

Barók – Batthiu: Ant. *Barok*. < A *Barabás* név -*ók* képzős alakja (CsnSz. 97).

Baronyi – Vgornia: Gr. *Baroni*. < 'a Máramaros vagy az Ung megyei Baranya faluból való' (CsnSz. 90–1, *Baranyai*).

Barta – Hethien: Fr., Pa. St., St. *Barta*; **Ijnete:** Jo. *Barta*; **Farnos:** Mar. *Barta*; **Kaszon:** Amb. *Bartha*; **Borsoua:** And. *Bartha*; **Som:** Ben. *Bartha*; **Adon:** Dio. *Bartha*; **Cziomonía:** Jac. *Bartha*; **Namén:** Jo. *Bartha*; **Papi*:** Nic. *Bartha*; **Kaszon, Mocziola:** Sim. *Bartha*; **Szernie:** Th. *Bartha*; **Nağ Musaj:** Cas. *Barthia*. < Az újszövetségi *Bartalan* név rövidülése (CsnSz. 99–100). Megj.: Beregsomban, Fornoson, Hetyenben, Izsnyétén, Mezőkaszonyban, Nagyborzsován, Szernyén, Tiszaadonyban, Vásárosnaményban ma is élő név.

Baszó – Berekszaß: Ben. *Baszo*. < 'a nemi életet kedvelő' (MIZSER 2007–2008: 142).

Bátor – Bene: And., St. *Bathor*. < Világi személynév (CsnSz. 105).

Battyán(y)i – *Szalka*: Th. *Battiani*. < 'A Zemplén megyei Battyánból való' (CsnSz. 180, *Bottyáni*).

Batykó – *Nelipine*: And. *Batyko*; *Zentmiklos*: El. *Batyko*; *Duzina*: Fr. *Batyko*; *Czierneleo*: Ignatius *Batyko*; *Bobolifia*: Ge. *Batyko*; *Fölső Vereczke, Ifnete*: Jo. *Batyko*; *Kölczin*: Laz. *Batyko*; *Kalnik*: Luc. *Batyko*; *Ökörmeß*: Mar. *Batyko*; *Lauka*: Mi. *Batyko*; *Palhoua*: Nic. *Batyko*; *Holobina*: R. Nic. *Batyko*; *Repede*: San. *Batyko*; *Loho*: Sta. *Batyko*; *Also Vereczke, Nelipine*: St. *Batyko*. < Ruszin eredetű: 'atya', illetve a pap megszólítása. Nem tekintem valódi vezetéknevének. Általában a felsorolásban az utolsó helyen szerepel (MIZSER 2007b: 81), tehát pl. *András* (stb.) *atya* a megfelelője.

Bátyu – *Munkacz*: Em. *Batiu*; *Gulacz*: Nic. *Batthiw*. < *Bátyú* pusztai helységnév Bereg megyében (FÉNYES 1851: 2: 102–3).

Batyus – *Ifnete*: Jac. *Batyus*. < A *batyus* szó csak a XIX. századból adatható (EtSz. 315), de a *batyu* is csak 1792-ből (TESz. 1: 260). Így a 'batyuzó' jelentés nem meggyőző.

Bede – *Czetfalua*: Eg. *Bede*; *Wary*: Lad. *Bede*; *Bene*: R. Pa. *Bede*. < Világi személynév (CsnSz. 109–10).

(Folytatjuk.)

MIZSER LAJOS